Glas zaveznikov

Leto II - Št. 320 — Informacijski dnevnik A. I. S. — Cena 4 lire

TRST, četrtek 4. julija 1946

UREDNIŠTVO: Via S. Pellico 12 - Telefon št. 93354 in 94443

OGLASI: Cena za milimeter višine (širina ena kolona): trgovski L. 27, mrtvaški L. 56 (osmrtnice L. 100), objave L. 20, finančni in pravni oglasi L. 45. V vsebini lista (tekstni oglasi) L. 45. Davek ni vštet. Plačljivo v naprej. Oglase sprejema izključno: S.P.I., Società per la Pubblicità in Italia, Trst, ul. Silvio Pellico št. 4, tel. 94044. Cena posamezne številke L. 4 (zaostale L. 8). Rokopisov ne vračamo.

SPORAZUM O INTERNACIONALIZACIJI

BODOČA UPRAVA TRSTA ODSLEJ V ROKAH VARNOSTNEGA SVETA

OD DEVINA DO NOVIGRADA POD NADZORSTVOM ZDRUŽENIH NARODOV

Te dni bodo določili dan mirovne konference

PARIZ, 4. julija — «Reuter» poroča, da so od delegatov, ki so zapuščali včerajšnje popoldansko zasedanje štirih zunanjih ministrov izvedeli, da so ministri na podlagi ameriškega načrta dosegli sporazum o internacionalizaciji Trsta.

Delegati so nadalje izjavili, da so zunanji ministri dosegli sporazum tudi o vprašanju italijanskih kolonij, niso pa hoteli odkriti podrobnosti. «Reuter» dodaja, da so v pogledu italijanskih kolonij v načelu sprejeli načrt izjave, ki ga je predložil zunanji minister Bevin, odločili pa so se, da bodo načrt predložili odboru za kolonije, ki naj izdela popravke.

Nadalje poroča «Reuter», da sovjetski zunanji minister Molotov ni hotel pristati na določitev dneva mirovne konference 21 narodov, dokler ne dosežejo sporazuma o vprašanju italijanske vojne odškodnine. Delegati, ki so to izjavili, pa so izrazili upanje, da bodo dan konference določili v nekaj dnevih.

Iz zanesljivega vira je «Reuter» izvedel, da morajo zunanji ministri sprejeti le še manj pomembne popravke v pogledu tržaškega vprašanja in vprašanja kolonij.

Ko so zunanji ministri včeraj začeli z zasedanjem, so morali rešiti važno vprašanje v zvezi s Trstom. Najti so morali kompromis med francoskim in sovjetskim predlogom na eni strani o nadzorstvu, ki naj bi ga nad avtonomnim tržaškim področjem izvajale štiri velesile, po drugi strani pa o predlogih Velike Britanije in Združenih držav, ki predvidevajo, da bi nadzorstvo nad tržaškim področjem vrnili Združeni narodi.

V pogledu italijanskih kolonij poroča «Reuter», da se je glavna razlika pojavila pri vprašanju začasne uprave za dobo enega leta, v teku katerega bi morali zunanji ministri vprašanje dokončno rešiti. Najvažnejši problem je predstavljal spor s sovjetsko željo, da bi del vojne odškodnine plačali s pomočjo redne italijanske proizvodnje, po drugi strani pa so Britanija, Amerika in Francija vztrajale, da jo bodo plačali le z italijansko imovino v tujini ter z ostankom vojnih ladij in vojaškega materiala.

Zgoraj omenjeni Bevinov člen o kolonijah, ki naj bi ga vključili v mirovno pogodbo z Italijo, se glasi:

1. Italija se odpove vsem pravicam do svojih ozemeljskih posesti v Afriki.

2. V pričakovanju dokončne odločitve bodo ta ozemlja še nadalje pod dosedanjo upravo.

3. O končni usodi posesti bodo skupno odločile glavne zavezniške velesile v teku enega leta od vstopa v veljavo te pogodbe, in sicer na način, ki je obrazložen v skupni izjavi, ki so jo danes priobčile štiri glavne zavezniške velesile.

Romunski ministrski podpredsednik Tataresku je včeraj odpotoval v Pariz, kjer se bo s štirimi zunanjimi ministri posvetoval o mirovni pogodbi z Romunijo.

Po poročilih «Anse» in «Reuterja» je načrt mednarodnega nadzorstva za Trst, ki so ga včeraj sprejeli zunanji ministri in ki vključuje načrta, ki sta ju predložila Molotov in Bidault, naslednji:

1. Zunanji ministri soglašajo z ustanovitvijo svobodnega tržaškega ozemlja, ki obsega vse ozemlje zahodno od predlagane francoske črte od Devina južno do Novigrada (Cittanova d'Istria).

2. Neokrnjenost in neodvisnost tega svobodnega ozemlja bo zagotovil Varnostni svet Združenih narodov.

3. Iz predstavnikov štirih velesil pri Varnostnem svetu bodo imenovali posebno komisijo, ki bo imela nalogo, da mirovni konferenci po predhodnem posvetovanju s predstavniki Italije in Jugoslavije predloži predloge za upravljanje ozemlja.

4. Statut ozemlja bo odobril Varnostni svet, ki bo na podlagi čl. 15 listine Združenih narodov o tem poročal glavni skupščini Združenih narodov.

(Čl. 15 listine Združenih narodov pravi: «Glavna skupščina bo sprejemala in preučevala letna in posebna poročila Varnostnega sveta; v teh vprasanjih bodo polagali račun o ukrepih, katere je Varnostni svet sprejel ali o njih odločil, da ohrani mir in mednarodno varnost»).

5. Predloge za začasno upravo in trajni statut tržaškega svobodnega ozemlja bo predložila mirovna konferenca.

6. Glavna načela za začasno upravo in za trajni statut svobodnega ozemlja bodo naslednja: guvernerja ozemlja bo po posvetovanju s predstavniki Italije in Jugoslavije imenoval Varnostni svet; zakonodajne in sodne organe začasne uprave bodo določili po demokratskih načelih; spoštovali bo-do pravice prebivalcev v pogledu vere, jezika, tiska, šol in javnih služb; guverner bo Varnostnemu svetu predlagal letno poročilo.

OSNUTEK NOVE FRANCOSKE USTAVE

London, 4. julija

Ljudsko republikansko gibanje je objavila osnutek nove ustave četrte francoske republike. V načrtu predlagajo tri glavne zbornice: narodno zbornico, sestavljeno iz 500 do 600 poslancev, republikanski svet, ki bi zastopal okrožja in končno federalni parlament francoske zveze. Te tri zbornice bi skupaj izvolile predsednika republike, ki bo potem imenoval ministrskega predsednika.

ATTLEE V AVSTRALIJO

Canberra, 4. julija

Včeraj so uradno javili, da bo 28. julija britanski ministrski predsednik Attlee s soprogo prispel na dvotedenski obisk v Avstralijo. Prisostvoval bo najmanj dvema zasedanjima avstralskega parlamenta. Po obisku v Avstraliji bo Attlee s soprogo obiskal še Novi Zeland.

POLOŽAJ DODEKANEZA

London, 4. julija

Na torkovem zasedanju spodnje zbornice je laburistični poslanec Francis Noel Baker — sin državnega ministra — stavil vprašanje, če ima Foreign Office namen še nadalje upravljati Dodekanez do dokončne izročitve Grčiji ter če je zunanji minister preučil primernost uvedbe kake spremembe v tej upravi, in sicer zaradi velike nejevolje, ki se je pojavila med Grki.

Na vprašanje je odgovoril vojni minister Lawson, ki je izjavil, da bo, dokler ne bodo predali Dodekaneza Grčiji, kar se bo zgodilo, kot je upati, prav kmalu, ostalo otočje kot sovražno zasedbeno področje. Britanska vojaška uprava otokov bo temeljila na haaških konvencijah, na temelju katerih mora vsaka sila, ki zasede sovražno ozemlje, spoštovati zakone, ki tam veljajo ter izvesti le spremembe, ki so vojaško neobhodno potrebne.

JUGOSLOVANSKO-ALBANSKA PRIJATELJSKA POGODBA

London, 4. julija

Tiranska radijska postaja je v torek zvečer javila, da sta Jugoslavija in Albanija podpisali sporazum o prijateljstvu in sodelovanju, «da si medsebojno zagotovita neodvisnost in suverenost».

GOSPA BYRNESOVA V MOSKVI

Moskva, 4. julija

Včeraj je prispela v Moskvo soproga ameriškega zunanjega ministra gospa Byrnesova in bo gost ameriškega veleposlanika v Sovjetski zvezi Walterja Smitha. Istočasno je prispel v Moskvo tudi upravni tajnik ameriškega zunanjega ministrstva Russell.

ODKLONITEV PRIČANJA ZAVEZNIŠKIH ČASTNIKOV

Beograd, 4. julija

Posebno sodišče, ki vodi razpravo proti generalu Draži Mihajloviču, je včeraj zavrnilo zahtevo obrambe, da bi kot razbremenilne priče povabili britanske in ameriške častnike. Sodišče je sklep obrazložilo s tem, da je označilo pričevanje omenjenih prič kot «nepotrebno», ker njihova prisotnost ne bi mogla spremeniti «že ugotovljenih dejstev».

Na včerajšnji razpravi so prečitali pismo, ki ga je baje poslal generalu Mihajloviču britanski častnik stotnik Hudson. Pismo izraža željo po sestanku z nekaterimi četniškimi poveljniki, potem pa dobesedno pravi: «Velika Britanija je pripravljena z vsemi sredstvi pomagati, da bi združili vse narodne sile države, da bi se pripravile za napad na okupatorja». V teku torkove razprave so prečitali pisma, ki sta jih izmenjala bivši predsednik jugoslovanske vlade v Londonu Jovanović ter bivši višji nadzornik za evropsko službo «BBC» Kick Patrick. V pismu Kicku Patricku je bivši predsednik jugoslovanske vlade napisal: «Če radio London ne more o dejanjih partizanov proti jugoslovanskemu prebivalstvu povedati resnice, se nam zdi, da bi morali v korist skupne stvari opustiti hvaljenje tega, kar delajo partizani. Naš narod popolnoma dobro ve, proti komu se dejansko borijo partizani in kakšni so njihovi nameni». Kick Patrick je v pismu z dne 10. novembra 1942 odgovoril: «Prenašamo samo točne in natančno pregledane vesti.»

NOVI PRAŠKI ŽUPAN

Praga, 4. julija

Na zasedanju narodnega odbora v Pragi so izvolili za praškega župana komunista dr. Batseka.

AMERIŠKA IZJAVA O POLITIKI DO KITAJSKE

London, 4. julija

Vršilec dolžnosti ameriškega zunanjega ministra Dean Acheson je podal v Washingtonu formalno izjavo o ameriški politiki do Kitajske. Izjava pravi, da je vlada Združenih držav želela čimprejšnjo ustanovitev vlade na Kitajskem, ki bi popolnoma in pravično predstavljala vse važne kitajske politične struje, vštevši komunizte. Ta izjava — je dejal Acheson — kaže ameriško politiko v jasni luči in dokazuje, da je bila dobava kreditov in drugih dobav s strani Združenih držav nepristransko prizadevanje, da premagajo gospodarsko krizo na Kitajskem in preprečijo finančni zlom. Te gospodarske podpore — pravi izjava — pa po mnenju vlade Združenih držav ni bilo mogoče odreči, dokler se ne bi politične stranke zedinile, da sestavijo skupno vlado; če ne bi bili dali podpore, bi to izzvalo gospodarski polom in povzročilo žalogro za kitajski narod.

SJAHRIROVA VRNITEV

Batavija, 5. julija

Indonezijska republikanska vlada v Jogjakarti je potrdila, da se dr. Sjahrir «dobro počuti».

Nizozemska poročevalska agencija poroča, da je Sjahrirovo spremstvo osvobodil neki manjši oddelek TRI (indonezijska republikanska vojska).

Dr. Sjahrir je včeraj izjavil, da bo odpotoval v Jogjakarto, kjer bo razpravljal o «učinkovitih ukrepih proti ekstremistom». Dopolnil bo tudi sestavo vlade.

Nekaj ostalih indonezijskih voditeljev, ki so jih ugrabili skupaj z ministrskim predsednikom, je še vedno v rokah ugrabiteljev. Vedo pa, kje so in Soekarno je odredil njih izpust.

Po vesteh indonezijske poročevalske agencije «Antara» so indonezijske republikanske oblasti v Jogjakarti izvedle v mestu «za pospešenje preiskav in izsleditev krivcev incidenta», ki ga je povzročila ugrebitev «indonezijskega ministrskega predsednika» Sutana Sjahrira, vrsto aretacij.

BRITANSKO ODPOSLANSTVO NA ČEŠKOSLOVAŠKEM

London, 4. julija

Člani britanskega parlamentarnega odposlanstva, ki je v torek z letalom prispelo v Prago, mislijo ostati na Češkoslovaškem dva tedna. Preučili bodo vprašanje podržavljenja industrije ter preselitve Nemcev.

Vprašanje naselitve 100.000 Židov v Palestino

Britanska vlada bo danes preučila Trumanovo izjavo

LONDON, 4. julija. — Diplomatski poročevalci iz Londona javljajo, da bo britanska vlada danes preučila Trumanovo izjavo, po kateri sedanji nemiri v Palestini ne bodo več smeli zakesniti prihoda 100.000 Židov, kot je to priporočila anglo-ameriška komisija za Palestino. Trumanovo izjavo, da so Združene države pripravljene prevzeti tehnično in finančno odgovornost za naselitev 100.000 Židov v Palestini, niso uradno javili britanski vladi.

Brzojavke iz Jeruzalema pravijo, da so sklicali nujni sestanek arabskega visokega odbora za Palestino, da bodo odgovorili predsedniku Trumanu na njegovo izjavo.

Neki poročevalec je javil, da je Trumanova izjava v času, ko razprava o poročilu komisije še ni končana, nekoliko nenavadna.

V pogledu predsednikove ponudbe, da bo poskrbel sredstva za prevoz, pravi poročevalec, da prevoz ne predstavlja prave težave. Reševati vprašanje s te strani se pravi izogibati se jedru vprašanja. Gre za politično vprašanje. Za svet je treba vprašati Arabce in Žide ter najti odnos med njimi in upravnimi oblastmi. Poročevalec dodaja, da Palestina ne more rešiti notranjega židovskega vprašanja in da se bodo morali evropski Židje seliti v druge države.

Visoki komisar za Palestino sir Alan Cunningham je včeraj sprejel odposlanstvo štirih članov židovskega narodnega sveta.

Včeraj zvečer so uradno objavili seznam orožja in streliva, ki so ga britanske čete zaplenile v zadnjih treh dneh v židovskih naseljih. Seznam obsega 385 pušk, 46 samokresov, 7 lahkih strojnic, 92 minometov, 390.000 nabojev za orožje majhnega kalibra, 4.140 granat, 22.000 bomb za minomete in 360 kg razstrelliva.

Včeraj zvečer so tudi uradno javili, da je visoki komisar za Palestino spremenil smrtno kazen, ki jo je za dva terorista, ki ju je vojaško sodišče zaradi treh izmed sedmih obtožb izreklo proti dvema židovskima teroristoma in ki jo je včeraj potrdil vrhovni poveljnik general sir Evely Parker, v dosmrtno ječo.

4. julija 1776

Leto dni je preteklo (po uporu ameriških kolonij proti Angliji in po porazu angleških čet pri Lexingtonu), ko se je 7. januarja 1776 Richard Henry Lee iz Virginije dvignil v Celinskem kongresu in zahteval, «da so in po pravici morajo biti te Združene naselbine svobodne in neodvisne države». Po skoro mesec dni trajajočem razpravljanju so predlog sprejeli in 4. julija 1776 je Deklaracija neodvisnosti objavila rojstvo novega naroda.

Deklaracija neodvisnosti je eden izmed dveh temeljnih kamnov ameriške vere in ameriškega načina življenja. Vsak ameriški otrok se je učil o njej v šoli, slišal, kako so jo čitali ob narodnih praznikih in njene besede so se mu vtisnile v spomin. Sprejeli smo jo kot pravilo, po katerem hočemo živeti — je smoter, do katerega stremimo kot narod.

Kaj pa pravi deklaracija o ljudeh in vladah — o načinu, po katerem bi človeška bitja morala skupaj živeti, če je to mogoče?

V njej so podani različni posebni razlogi, zakaj so se naselbine želele odcepiti od Anglije. Toda srce in duša njenega učenja je v drugem členu, ki pravi:

«Mislimo, da je sama po sebi razumljiva resnica, da so vsi ljudje rojeni enaki, da jim je Stvarnik dal nekatere neodtujive pravice, med katere štejemo življenje, svobodo in srečo. Za obvarovanje teh pravic so nad ljudi postavljene vlade, ki so dobile svoja pravična pooblastila s priznanjem vladanih. Kadar postane katera koli oblika vlade nasprotna prej omenjenim namenom, ima narod pravico, da jo izpremeni ali pa ukine ter ustanovi novo vlado. Njene temelje lahko postavi na takšna načela in ustanovi njena pooblastila tako, kakor se mu bo zdelo, da bodo bolje varovala njegovo varnost in srečo. Previdnost pa seveda ukazuje, da ni potrebno že dolgo obstoječih vlad zamenjavati zaradi nepomembnih in predhodnih vzrokov. Izkušnja je pokazala, da človeštvo rajši trpi — dokler lok ni preveč napet — kakor pa, da se upre ter odpravi oblike vladavine, na katere je navajeno. Toda če ljudje vidijo, da ni ne konca ne kraja zlorabam in samozvanstvom, ki nenehno zasledujejo isti namen — namreč, podvreči jih popolnemu samosilstvu — imajo pravico, ne, imajo dolžnost odstraniti tako vlado in si preskrbeti nove varuhe za svojo bodočo varnost...».

To je bil poziv vsemu človeštvu in ne samo trem milijonom naseljencev (kolikor jih je tedaj bilo v Severni Ameriki). Prečitajte ta člen Deklaracije znova in videli boste, da je še vedno poziv in klic vsem ljudem, ki iščejo svobodo.

V tem je važnost Deklaracije. Ne zato, ker so se naseljenci sestali in dejali: «Hočemo biti neodvisni», temveč zaradi tega, ker so na ta način postavili izvestna načela in verovanja — da so vsi ljudje rojeni enaki, da imajo vsi določene pravice, da so vlade tu zaradi zavarovanja teh pravic ter da izvajajo svojo oblast s privolitvijo vladanih, ne pa zaradi volje kralja, diktatorja ali posebnih koristi posebnega razreda, da ima narod pravico nagnati trinoga ali nasilnike ter iskati svoj najboljši način za vlado samega sebe.

(Stephen Vincent Benét, «Amerika»)

Racioniranje kruha v Veliki Britaniji

Razprave v spodnji zbornici

LONDON, 4. julija. — Včeraj se je začela v britanski spodnji zbornici razprava o skepu vlade, ki se tiče racioniranja kruha in moke. V začetku razprave je minister za prehrano John Strachey objavil številke o žitnem položaju v Veliki Britaniji, kar je predhodno zahtevala opozicija z Winstonom Churchillom na čelu.

V državi ni velikih rezervnih zalog. Koncem avgusta bodo zaloge žita in moke v državi odgovarjale potrebi za 8 tednov, toda po koncu avgusta dobav kruha ne bodo mogli zagotoviti za 8 tednov, če medtem ne bodo prišle nove dobave žita. Kriza pa se bo pokazala še pred tem časom. To pomanjkanje bi lahko odpravili z nujnimi dobavami in z racioniranjem kruha. Strachey je izjavil, da bi bila vsaka zamuda prihajanja žita iz Združenih držav, ki bi jo v prihodnjih treh mesecih n. pr. povzročila sindikalna nasprotja, ki bi se pojavila kot posledica ukinitve nadzorstva nad cenami v Ameriki, za Veliko Britanijo lahko pogubonosna, če Velika Britanija ne bo storila varnostnih ukrepov in racionirala kruha.

Če bi odlagali racioniranje, bi to pomenilo igrati se z ameriškimi sindikalnimi odnošaji in z izidom razprav ameriškega Kongresa v prihodnjih tednih. Če bi šlo vse v redu, bi država lahko izšla tudi brez racioniranja kruha, toda vlada ne sme toliko tvegati. Poleg tega ima Velika Britanija tudi točno določene mednarodne obveze.

Minister je navedel številke britanske pomoči od novembra 1945 dalje: 60.000 ton žitarlo Indiji, 60.000 ton (preko ustanove UNRRA) Italiji, Grčiji in Jugoslaviji, 60.000 ton Nemčiji, 10.000 ton Južni Afriki in 10.000 ton Belgiji. Vse te količine so si izposodili ter jih bodo morali vrniti. Poleg tega je Britanija poslala v svoje zasedbeno področje v Nemčiji 192.000 ton žita, 109.000 moke, 105.000 ton ječmena in 13.4000 ton krompirja. Te zadnje pošiljke v Zahodno Evropo so bile odločilne, čeprav ne bistvene, za sklep o racioniranju kruha. Strachey pa je izjavil, da je ponosen, da je državljan države, ki je dala takšen prispevek. Vendar je dejal, da so to meje, kar Velika Britanija lahko stori na tem polju.

Minister za prehrano je nato govoril o nezadostni hrani v državah, katere podpira Velika Britanija. Dejal je, da je mnogo bolj zaskrbljen zaradi prehrambenega položaja Indije, Francije, Nizozemske, Grčije in Jugoslavije. Nato je govoril o potrebah v britanskem področju v Nemčiji in o Nemčiji na splošno. Omenil je, da bi morale Združene države v prihodnjih treh mesecih poslati v britansko področje Nemčije najmanj 120 tisoč ton žita, da se obroki ne bi porazno znižali pod 1000 kalorij. Če bi obrok padel pod tisoč kalorij, bi stale Združene države pred nepreglednimi političnimi in socialnimi posledicami.

Glavni govornik opozicije je bil Robert Suzdon, medvojni britanski minister za poljedelstvo. Izjavil je, da so Stracheyeve splošne številke brez koristi. Opozicija je hotela vedeti natančne zahteve, ki so jih razni narodi stavili Mešanemu uradu za prehrano in trenotne dobave iz različnih virov. Zaloge žita v Veliki Britaniji v dobi najhujših bombardiranj in pomorskih izgub niso nikoli padle pod potrebe za enajst tednov. Britanska vlada pa je spravila zaloge v takšen položaj, v kakršnega jih niso nikoli utegnile spraviti niti podmornice, niti Luftwaffe.

Poslanska zbornica je po koncu razprave praktično odobrila vladni načrt za racioniranje kruha. Razpravljali so še o dodeljitvi fondov za ministrstvo za prehrano. Opozicija je lahko izrazila nezadovoljstvo do vlade samo s predložitvijo predloga o znižanju gornje koncesije za pet šterlingov.

POMOČ TRPEČIM DRŽAVAM

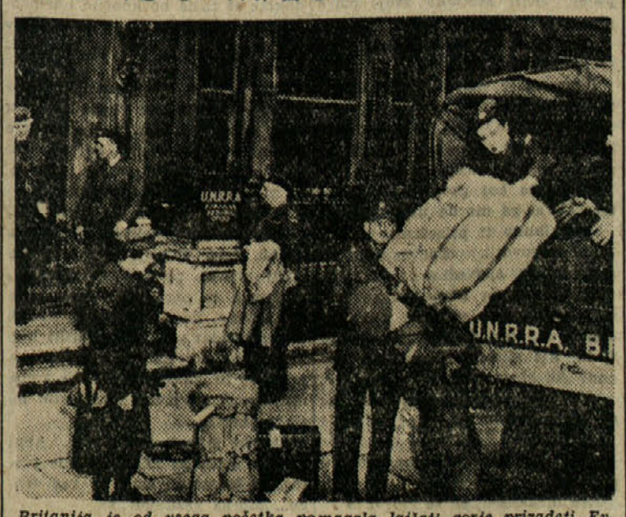

Britanija je od vsega početka pomagala lajšati gorje prizadeti Evropi. Preko ustanove UNRRA je dobavila na sto tisoče ton živil in drugega blaga. Slika kaže skupino uradnikov glavnega stana ustanove UNRRA v Londonu, ki se pripravljajo na odhod v tujino. V vsaki skupini je 16 oseb, ki imajo na razpolago določeno število prevoznih sredstev, lotore, potrebščine za prvo pomoč in drugo.

ZAPISKI

ANGLEŠKI VOLIVNI USTROJ

III.

Razen redkih izjem (n. pr. univerzitetni volivni zbori) razdele državo v volivna okrožja, ki morajo biti po številu prebivalstva več ali manj enaka; vsako okrožje izvoli enega poslanca. Pri 31 milijonih volivcev in nekaj več kot 600 sedežih bi moralo vsako volivno okrožje imeti približno 60.000 volivcev.

V vsakem volivnem okrožju je izvoljen tisti kandidat, ki je dosegel največje število oddanih glasov; volivec voli na ta način, da na volivnem listku s križcem označi ime onega, ki ga hoče voliti. Če v kakem okrožju nastopita samo dva kandidata, je jasno, da ima zmagovalec za seboj krepko večino; drugače pa se utegne pripetiti, da dobi manj glasov (često daleko manj) kot pa jih dobe vsi njegovi nasprotniki skupaj. Če se to pripeti v velikem številu volivnih okrožij, nastopi primer, da večina poslanskih sedežev pripade volivcem, ki so v celoti ostali v manjšini. To je vsekakor neka pomanjkljivost; toda Anglež to dobro ve, a se kljub temu sprašuje, če bi kak drug volivni ustroj imel toliko in takšne prednosti, ki bi opravičevale kako reformo. Dve največji stranki — konservativna in laburistična — imata interes na tem, da ohranita ta ustroj, medtem ko se manjše stranke — zlasti liberalna mnogo prizadeva za proporcionalni sistem, ki bi njihov položaj dokaj okrepil. Če upoštevamo, da bi morala biti poslanska zbornica «zrcalo narodove duše», kot je dejal neki veliki liberalec, bi bilo treba podpirati proporcionalni sistem, ki bi omogočil udeležbo v poslanski zbornici prav vsem odtenkom političnih mnenj. Toda če ima poslanska zbornica za glavno nalogo to, da ustvari in vzdržuje močno vlado in da ji nudi tisto odporo, ki je potrebna za izvrševanje vseh težkih nalog, ki ji pritičejo, je kljub vsem pomanjkljivostim treba dajati prednost sedanjemu volivnemu ustroju. Vse do danes je prevladoval ta nauk o nalogah in dolžnostih poslanske zbornice.

Ali volijo za neko vlado, za neko stranko, za določeni politični program, ali za to ali ono osebnost? Edini pravilni odgovor je, da volijo za vse skupaj in še za mnogo drugega. Ob neštevilnih inačicah političnih zadržanj, ki jih je najti v Angliji, se je treba izogibati vsake enostranske opredelitve, ki se oslanja na psihologijo ali motivacijo volitev. Reči smemo, da bi z uvedbo proporcionalnega sistema število nasprotujočih si motivov ali tendenc le povečali, ne pa zmanjšali. Pač pa bi s tem ocstranili možnost, na katero polagajo danes tolikšno važnost: možnost vreči določeno vlado. S proporcionalnim sistemom bi porastlo število strank in običajna pot za ustvaritev neke vlade bi bila koalicija več strank; zaradi tega bi bilo nemogoče predvidevati, kakšna vlada bo izšla iz volivnega boja. Pri večinskem sistemu pa je takšno predvidevanje zelo lahko. Kot se dogaja že dalj časa, more veliko število volivcev glasovati bodisi za laburistično bodisi za konservativno vlado.

Različni nagibi, ki smo jih že omenili, morejo v celoti pripraviti volivca, da glasuje za določeno vlado, kar se dogaja predvsem tedaj, če je volivec trdno in globoko povezan z neko stranko. Toda v Angliji je veliko število volivcev, ki se ne čutijo močno vezane na določeno stranko. Na takšne gotovo močno vpliva trenotni položaj in trenotna pereča vprašanja; ravno tega dejstva se kandidati najrajši poslužujejo pri volivnem boju, s čimer upajo, da si bodo pridobili največ glasov. Takšni «postranski volivci» so seveda v hudih bojih s svojo vestjo in različne stranke posvečajo vso pozornost temu, da skušajo na najugodnejši način rešiti takšne spore z vestjo in da najdejo rešitev za interese, iz katerih se ti spori porajajo.

(Nad. Prih.)

HAMBURŽANI SO PROTESTIRALI PROTI ODREDBI VOJAŠKE UPRAVE

Berlin, 4. julija

Britanski vrhovni poveljnik v Nemčiji Sir Sholto Douglas je prejšnji teden posvaril prebivalce Hamburga, naj ne ponove protestnih demonstracij, kakršne so v petek priredili proti odredbi, ki določa evakuacijo, na temelju katere bi se moralo 20.000 prebivalcev preseliti v okolico Hamburga. Na stotine Nemcev se je v petek zbralo pred sedežem mestnega župana. Prepevali so «Deutschland über alles» in izražali svoja mnenja. Istočasno so britanske oblasti sprejele deputacijo žena.

Osnove ameriškega vojaškega programa

Šest točk generala Eisenhowerja

Washngton, 4. julija

V ponedeljek so objavili sejni zapisnik senatnega odbora za nákazila. Po njem posnemamo, da je načelnik glavnega stana ameriške vojske general Eisenhower, ki je nedavno govoril pred omenjenim odborom, obravnaval šest temeljnih predpostavk, na katerih naj bi temeljil ameriški vojaški program za prihodnje leto.

Te predpostavke so: 1. da bi Združene narode priznali kot osrednji činitelj za učvrstitev in ohranitev svetovne varnosti; 2. da bi prebivalstvo zasedenih področij ostalo razumno ter ne bi prihajalo do obsežnih uporov proti neznatnim ameriškim silam; 3. da bi zasedba Nemčije še vedno ostala pod vodstvom vseh velesil, pri zasedbi Japonske pa bi z Združenimi državami sodelovale tudi britanske, kitajske in filipinske sile; 4. da bi potrebe po delovnih močeh v pogledu zahtev, ki jih stavlja zasedba, še vedno delno krili z vojnimi ujetniki in drugimi tujimi podložniki; 5. da ne bi odlašali z likvidacijo vojnih preostankov, kar zahteva posebno upravno osebje in začito; 6. da bi odgovornost, ki jo povzroča zasedba Italije in Avstrije, prenehala v teku prihodnjega leta.

Eisenhower je odločno poudaril, da so Združene države v Nemčiji in na Japonskem stremele le za tem, da bi zagotovile, da ti dve državi ne bi postali nevarni za Združene države ter za mir in svetovno varnost. Za dosego teh smotrov je treba izvesti razorožitev in uničiti vojaško silo obeh omenjenih držav. Eisenhower je nato primerjal vprašanja, ki so v zvezi z zasedbo ene in druge izmed obeh omenjenih držav, ki se je predala z ustavno vlado, nemška predaja pa je bila v glavnem vojaška kapitulacija. Organizirane vlade tam ni bilo. Eisenhower je dejal, da zahteva zasedba Nemčije zaradi tega enega moža na 120 Nemcev, na Japonskem pa je razmerje le 1 proti 650.

KULTURA

NOVE SLOVENSKE ŠOLSKE KNJIGE

Pred seboj imam šest šolskih knjig, ki jih je izdala Zavezniška vojaška uprava za slovenske šole, ki so pod njenim nadzorstvom. To so: ponatis «Prvih korakov», I. in III. del «Računice», «Slovensko berilo», «Učim se angleščine sam» in «Zgodovina slovenskega slovstva».

Načelo in navodilo, ki je bilo merodajno za ZVU, ki je naročila sestavo knjig, je bilo: šolske knjige naj posredujejo učencem samo stvarno, resnično izobrazbo brez vsake politike in drugih tendenc. In prav zaradi teh navodil pomeni izdaja slovenskih šolskih knjig za Slovence v Slovenskem Primorju velik kulturni dogodek. Knjige, ki je tako stvarna, objektivna, nevsiljiva in razen tega strokovno in pedagoško dobra, morejo biti Slovenci samo veseli. Posebno še Slovenci, ki jim je fašizem tako dolgo knjige trgal in javno sežigal.

Poglejmo vsako knjigo posebej in jo vrednotimo na osnovi gornjih trditev!

Kot prvo knjigo je dala ZVU ponatisniti «Prve korake». Knjižica je bila že prej znana na Primorskem, saj so iz nje starši v dobi fašizma otroke v dolgih večerih učili slovenske besede. Knjižica je skromna, drobna, vendar je izpolnila prvo vrzel. Mnogo lepši in bogatejši bo Abecednik, ki ga šolska oblast sedaj pripravlja. Bogato ilustrirana knjiga in po najnovejših metodoloških izsledkih dognana razporeditev in razdelitev knjige — kakor jo napovedujejo — bo brez dvoma pomenila velik napredek na slovenskem šolsko-vzgojnem področju sploh.

«Računica, I. del». Knjiga je bogato ilustrirana in tako s pomočjo slik omogoča otroku predstve različnih pojmov o številu in o prvih računskih kombinacijah. Tako prihaja otrok po induktivni poti iz znanih (narisanih) predmetov, ki jih srečuje na vsak korak v življenju, do abstraktnih pojmov, do števil, do združevanja, deljenja itd. Prva knjiga tudi seznanja otroka z osnovnimi pojmi geometrije. Opazno je v knjigi izredno veliko vaj; tako ima učitelj zelo lahko stališče: vse šolsko leto mu ne bo zmanjkalo nalog, otroci pa bodo s številnimi vajami utrdili osnovne pojme računstva.

«Tretji del Računice» je nadaljevanje ustroja v prvi knjigi, v snovi pa stopa že precejšen korak naprej. Od računskih pojmov prihaja že k računskim operacijam. Ta metoda pozna zelo veliko uporabnih nalog in otroka zelo praktično usmerja: otrok vè, zakaj sešteva, zakaj odšteva, kje in kako to praktično potrebuje. Ta metoda je pokazala eksperimentalnemu psihologu zelo razveseljive rezultate.

«Slovensko berilo» za višje razrede ljudskih šol je nekoliko skromnejše, skoraj preskromno. Zunanja oblika knjige je estetska in jo človek z veseljem vzame v roke. Vsebinsko je mnogovrstna, saj je skušala zajeti najlepše drobce iz slovenske književnosti: prinaša prirodopisne in prirodoslovne sestavke, razen tega socialne, zgodovinske, zemljepisne in druge kulturne drobtine, ki jih otrok potrebuje za sprejemni izpit na srednjo šolo. Človek ima sicer vtis, da je bila knjiga v naglici sestavljena. Vendar je treba reči, da je šolska oblast tudi s to knjigo izpolnila prvo vrzel v višjih razredih ljudskih ol, ki so bili brez vsake slovenske knjige. Knjiga nudi vpogled v duhovno zakladnico slovenskega naroda in vzbuja ljubezen do njenih vrednot. In že s tem je knjiga svoje poslanstvo izpolnila.

«Učim se angleščine sam» je praktičen priročnik, ki skuša na čim lažji in čim hitrejši način naučiti otroka, pa tudi odraslega, angleškega jezika. Knjiga navaja v zgoščeni obliki gramatične zakone, poleg njih pa ima praktične vaje v konverzaciji in besede. Posebna skrb je posvečena nepravilnim glagolom. Izgovarjava je navedena in omogoča tako samoukom, da se seznanijo z osnovnimi pojmi angleškega jezika. Če pa učenca pri tem delu vodi še učitelj, se bo seveda še mnogo lažje in prej naučil. Sestavljalec je hotel biti predvsem praktičen: izbral je stavke, ki jih potrebujemo v vsakdanjem življenju.

To so knjige za ljudsko šolo (angl. morebiti tudi za srednje). Pedagog, ki ni zgrešil svojega poklica, ki ni omrežen z nobenimi nepoklicnimi obveznostmi, bo moral prisoditi tem knjigam stvarno ceno. Resnični pedagog bo vedel, da spada k njegovi nalogi tudi to, da vzbudi v mladih srcih ljubezen in neko spoštovanje do knjige. S tem je vsadil tudi spoštovanje do kulture, ki ne sme biti nikdar prepuščena pouličnim drhali. Kulturnih vrednot se ne da uničiti niti s trganjem niti s sežiganjem. Te so večne.

A. T.

IZ SLOVENIJE

Vprašanje množične telesne vzgoje je najtesneje povezano z vprašanjem športnega orodja. Ker so pred vojno takšno orodje največ uvažali, je bilo za malega človeka predrago. Poleg tega je tudi vojna uničila veliko športnega orodja. Zaradi tega so pretekli jesen ustanovili v Begunjah na Gorenjskem zadrugo za izdelavo športnega orodja, ki so ji dali ime «Elan». Zadrugo je organiziral in jo še vedno vodi znani smučarski tekmovalec Rudi Finžgar. Je po poklicu mizar, razen tega pa je tudi dober organizator. Zadruga ima okrog 40 članov ter si je zastavila nalogo, da bo omogočila nakup športnega orodja vsakomur, ki se bavi s telesno vzgojo.

Štempetov most je bil med vojno 4 krat porušen. Most je sicer tudi okupator večkrat popravljal, toda dovršitev del so mu preprečile edinice NOV. Po osvoboditvi so se takoj lotili del in pred kratkim so preko obnovljenega mostu že peljale prve lokomotive. Pri delih je bilo treba najprej odvoziti preko 9000 kub. metrov rusevin. Ker v bližini ni vode, so jo morali dovažati iz Ljubljane ali Logatca. Proga preko mostu bo dvotirna.

V Pokošah pri Slovenski Bistrici je ljudstvo zgradilo s prostovoljnim delom masiven lesen most, ki je 17 metrov dolg in 3 metre širok. Vrednost zgrajenega mostu znaša 200.000 din.

V Šoštanju je bil koncert mladinskih pevskih zborov Šaleške doline. Nastopilo je okrog 500 pevcev.

JULIJSKA KRAJINA

Nadaljevanje neredov v Trstu

TRST, 4. julija. — Med važnejše dogodke včerajšnjega dneva lahko štejemo zatvoritev kavarne «Venezia», zatvoritev Kulturnega krožka v ulici Caprin, odmet ročne bombe proti tramvaju, ranitev treh oseb zaradi eksplozije razstreliva v kopališču Ausonia ter aretacijo dveh oseb, pri katerih so našli ročne bombe.

Policija sporoča, da so kot posledica teh in drugih incidentov v teku dneva aretirali od polnoči pa do 22. ure 15 oseb. Od torka od 21. ure pa do srede 22. ure so v bolnišnici nudili prvo pomoč petim osebam.

Policija je 3. julija od 0 do 11.30 ure dopoldne aretirala deset oseb: Raula De Colla, Angela Riosa, Gina Turella, Rinalda Gropaca, Renata Canziana, Arduina Pacorja, Ivana Germana, Ivana Babiča, Vittoria Antoniellija in Romana Klariča.

Policija je nadalje javila, da so od 21. ure 2. julija do 7. ure 3. julija zdravili v bolnišnici dve osebi ranjeni med neredi, in sicer: Maria Gregorača in Giordana Levija.

Policija sporoča, da je aretirala blizu vojašnice v ulici Istria 36 letnega Ivana Germana iz Trsta in 34 letnega Ivana Babiča; oba sta imela pri sebi ročne bombe. Nekaj ur pozneje je policija poizkušala razpršiti dve skupini oseb, od katerih je ena v bližini sv. Ane pregledovala dokumente mimoidočim, medtem ko so drugo skupino razpršili, ko je poizkušala ustaviti voz cestne železnice pri sv. Ivanu.

Okrog 6. ure je policija aretirala dva mladeniča, ki sta pripadala neki skupini stavkujočih, ki so poizkušali ustaviti tramvaj v ulici Margherita. Aretiranca sta 17 letni Josip Simenič in 22 letni Cimariano Stefani, oba iz Postojne.

Okrog 13. ure je policija raznesla skupino oseb, ki so poizkušale poškodovati na trgu Perugina bar Alberti. Okrog 16.50 ure so vrgli proti tramvaju št. 11 na oglu ulice Palladio in ulice Canova ročno bombo; nihče ni bil ranjen, na tramvajskem vozu pa je razbitih mnogo šip. Osebe, ki so odvrgle bombo, so pobegnile.

OBSODBA ZARADI POSESTI SAMOKRESA

Trst, 4. julija

Včeraj dopoldne so pred višjim sodiščem Zavezniške vojaške uprave pod predsedstvom stotnika F. H. Leaninga obsodili na 15 mesecev zapora Jakoba Bernardija, ki so ga 12. junija zalotili s samokresom z enim nabojem; poleg tega je imel še dva polna saržerja.

Zdravstveno stanje ameriškega majorja

Trst, 4. julija

Iz britanske vojaške bolnišnice so včeraj pozno popoldne sporočili, da je zdravstveno stanje ameriškega majorja, ki je bil ranjen ob priliki eksplozije ročne bombe pri Sv. Jakobu, zadovoljivo.

Danes popoldne od 13.30 do 14.10 bosta imeli radijski postaji Trst I in Trst II posebni oddaji za obletnico ameriške neodvisnosti.

ZVU O STAVKI

Trst, 4. julija

Včeraj zvečer je Zavezniška vojaška uprava objavila, da ima sedanjo stavko za nezakonito; vse stavkujoče vabi, da se v petek vrnejo na svoja običajna službena mesta.

Besedilo objave je naslednje:

«Zavezniška vojaška uprava ima sedanjo stavko za nezakonito, ker so jo sklicali samo iz političnih razlogov in nima nobene — niti sindikalne niti gospodarske podlage. Izguba zaslužka, ki jo je izvala ta nezakonita stavka, je povzročila občutno izgubo posameznim delavcem in njihovim družinam. Zaradi tega se naj vsi vrnejo na svoja običajna službena mesta v petek 5. julija 1946 ob običajni uri.

«Preden je Zavezniška vojaške uprava izdala to objavo, so člani stavkovnega odbora, ki ga sestavljajo predstavniki različnih delavskih skupin, izjavili, da bodo nadaljevali s stavko, toda da je mogoče, da bodo pozno ponoči izdali nasprotna povelja.

Odbor ni hotel izjaviti koliko časa nameravajo nadaljevati s stavko, v primeru, da ponoči ne bi izdali takšnih povelj».

Zaradi nedavnih nemirov zaprli kavarno „Venezia"

in Kulturni krožek v ulici Caprin

TRST, 4. julija — Dopisnik VZN poroča, da je civilna policija zaprla 1. julija kavarno «Venezia» zaradi suma, da so jo uporabljali kot oporišče za podvige neke skupine italijanske mladine, ki je odgovorna za nedavne nerede v Trstu, posebno za tiste, ki so bili v soboto 30. junija. Lastnico kavarne Mario Chiandussijevo, stanujočo v ulici Giulia št. 49, so aretirali.

V prvih jutranjih urah 3. julija je zavezniška policija zaprla Kulturni krožek v ulici Caprin št. 7; lokal bodo uporabili za stalno policijsko postajo in stanovanje. V bližini te stavbe so 30. junija zvečer odvrgli ročno bombo, ki je ranila nekaj zavezniških častnikov in vojakov. Ob priliki neke preiskave, ki jo je izvedla policija pred nekaj meseci v tem okraju, so našli večjo količino orožja in streliva.

Ob priliki prihoda zavezniške policije v poslopje ni bilo nobenega odpora ali kakršnega koli neredu. V nekaterih prostorih so našli manjšo količino orožja in streliva, nekaj palic ter kamenja. V krožku je bilo več oseb, ki so imele osebne izkaznice iz področja «B». Policija teh oseb ni aretirala; nudila jim je pomoč s prevoznimi sredstvi, da so mogli prepeljati svojo lastnino drugam. Včeraj so bivšim članom tega krožka omogočili, da so se vrnili na sedež in odnesli svojo lastnino.

OBVEŠČEVALCI OVRE

Trst, 4. julija

Italijanski uradni list št. 145 prinaša seznam imen obveščevalcev tajne službe organizacije Ovra, ki so ga sestavili na podlagi najdenih dokumentov. Seznam je pripravila posebna komisija, ki je ugotovila samo imena oseb, ki so imele odnošaje z organizacijo Ovra, ni pa nujno, da so izvršile operacije za ugotovitev stvarnih odgovornosti posameznikov.

Iz prvega seznana obveščevalcev organizacije Ovra, ki obsega 622 imen, objavljamo samo imena iz Julijske krajine: Borniolo Argia, zasebna uradnica, Trst; Bognar Aileo, Trst; Colassanti Ermanno, uradnik, Trst; Colassanti Pietro sindikalni organizator, Trst; Utugli di Tomadio, Trst; Debec Venčeslav, Trst; De Medici Carlo, Gorica; Filipec Viktor, mehanik, Trst; Galli Silvio, zavarovalni uradnik, Trst; Magrini Giovanni, mehanik, Tržič; Zadusi Milan, mesar, Trst; Stefani Arturo Massimiliano, novinar, Trst; Stolfa Vittorio, trgovec, Trst; Talutin Antonio, mehanik, Trst; Scialpi Alfredo, doktor kemije, Trst.

TRST

Izpred kasacijskega sodišča

Včeraj dopoldne je apelacijsko sodišče kot kasacijsko razpravljalo o prizivu Luigija Maraspina, ki je izredno porotno sodišče obsodilo na smrt in prizivu majorja Giuseppe Carolla, ki je bil obsojen na 24 let zapora. Oba obsojenca sta bila obtožena sodelovanja in pomoč sovražniku.

Na zahtevo javnega tožilca, ki je predlagal novo preiskavo, je sodišče preložilo razpravo na 17. t. m.

Preložitev seje

Redna seja občinskega sveta, ki bi morala biti včeraj, je bila preložena.

Urednik „Primorskega dnevnika"

obsojen na 200.000 lir denarne kazni

TRST, 4. julija. — Včeraj popoldne je Zavezniško višje sodišče, ki mu je predsedoval major F.C.C. Bayliss, obsodilo na 200.000 lir denarne kazni odgovornega urednika slovenskega lista «Primorski dnevnik» Dušana Hreščaka, obtoženega, da je dovolil priobčitev nekega članka, ki naj bi alarmiral in razburil ljudstvo. Hreščakov zagovornik je izjavil, da bo vložil priziv.

Sodišče je utemeljilo sodbo z naslednjimi točkami:

1. razen dejstva zasliševanja, je vsebina članka neresnična, ker so člani FSS in civilne policije, ki so bili poklicani kot priče na razpravo, zanikali vse trditve v članku. Čadeža, ki naj bi napisal članek in omenjene trditve, je 21. maja pregledal jetniški zdravnik; na njem ni našel nobenih znakov ran. Čadež se zdravniku tudi ni pritožil in ni prosil, za posebno zdravniško pomoč.

Na razpravi je Čadežev oče pričal, da ob priliki obiska svojega sina v ječi, ni ta imel nobenih sledov nasilja. Ko je prišel Čadež pred sodišče, nista niti on niti njegov zagovornik izjavila, da bi ga pretepali. Sodišče je izjavilo, da zadošča, da je bil imenovani članek vsebinsko neresničen ali veliko pretiravanje resnice; trditve so zaradi tega neresnične.

2. Praktično uredništvo časnika ni poizkusilo napraviti potrebnih ukrepov, da bi se prepričalo o resničnosti ali neresničnosti trditev v članku, čeprav je vseboval resne obtožbe proti angleški vojski, vključno to, da so bili v uradu FSS v Krminu biči in drugo mučilno orodje. Uredništvo se ni zglasilo niti pri zavezniških oblasteh, niti na sodnem uradu ZVU v Gorici, niti v zaporu, kjer je bil Čadež 20 dni, da bi se prepričalo o resničnosti ali neresničnosti poročila.

Pri vsem tem pa je najvažnejše — je izjavilo sodišče — da ni nihče iz uredništva «Primorskega dnevnika» niti videl, niti govoril s Čadežem, dokler članek ni bil objavljen.

3. Sodišče je izjavilo, da zadostuje, da je vsebina priobčenega članka v «Primorskem dnevniku» razburila in hujskala ljudstvo ter da je bil članek objavljen bodisi iz lahkomiselnosti, bodisi premišljeno kot del politične kampanje, z namenom, da bi obrnili ljudstvo proti svojim zaveznikom Angležem in Američanom v Julijski krajini.

«Precej časa je od tega», je izjavil sodnik, «ko je bila silovita tiskovna kampanja proti angleški in ameriški vojski in proti ZVU tako v Trstu kot drugod po Julijski krajini, katero so vodili časopisi z istimi političnimi idejami, kakor «Primorski dnevnik». Citatelji «Primorskega dnevnika» so Slovenci, izmed katerih mnogi žive v pokrajini in imajo le malo prilike videti upravljanje področja «A».

«Kaj si mislijo», je vprašal sodnik, «če poroča eden izmed glavnih časnikov, da uporablja angleška policija med zasliševanji biče in mučilno orodje? V njihovih mislih gotovo spet zažive spomini na Nemce in fašiste!»

Če bi uredništvo pred objavo članka pretehtalo poročilo, bi moralo imeti gotovo resne dvome v resničnost Čadeževega poročila in bi se obotavljalo z objavo.

Major Bayliss je izjavil, da je to že tretji podobni primer, ki ga obravnava kot sodnik; opozoril je že novinarje na nevarnost lahkomiselnega in premišljenega objavljanja člankov, ki bi lahko motili mir v Julijski krajini. Toda na to niso polagali nobene pozornosti, čeprav so bile njegove izjave na dolgo objavljene.

Ob priznanju dejstva, da odgovorni Hreščak ob objavi članka zaradi bližnjega poroda svoje žene ni bil v uradu, je sodišče izjavilo, da je urednika «slabo zastopalo njegovo vodilno osebje».

Pred objavo sodbe je Hreščak imel priliko, da je lahko pričal o svoji preteklosti. Izjavil je, da je bil v svojem boju proti fašizmu obsojen na 27 let ječe. Po desetih letih zapora je bil izpuščen. Leta 1942 so ga fašisti poslali v koncentracijsko taborišče, po svoji osvoboditvi leta 1944 pa je prišel k narodno osvobodilni vojski.

Zagovornik Angelo Kukanja je prosil sodišče« naj upošteva politično preteklost borca za svobodo, ki je vstopil v narodno osvobodilno vojsko takoj ko je prišel iz koncentracijskega taborišča. Zaradi svojega boja za svobodo, je dejal odvetnik, ni imel namena kakor koli zmanjševati ugleda ali napadati zaveznike». Odvetnik je prosil sodišče, naj omeji kazen na globo.

V odgovor na to je sodnik izjavil: «Obtoženec ima žalostne spomine na trpljenje pod fašizmom in meni kot zavezniškemu častniku je zelo neprijetno, da ga moram obsoditi, ker je objavil neresnične vesti o naši vojski».

Če Hreščak ne bo plačal denarne kazni v 30 dneh, bo moral odsedeti 6 mesecev zapora.

ZANIMIVOSTI

V tujini vzbuja pozornost prodaja preostalega vojnega materiala, ki ga je določila britanska vlada in ki obsega vse vrste predmetov: od ur in električnih svetilk do bombnikov in lokomotiv. V zadnjih 6 mesecih so prodali 60.000 vozil, med njimi 14.000 motornih koles, 3.500 gasilskih avtomobilov, ki so jih britanski gasilci uporabljali med vojno, nadalje so odposlali v osvobojene države Evrope nad 25.000 različnih vozil, kjer bodo služila za olajšanje prometnih težav. Iz prodaje tega materiala je britanska vlada doslej prejela 90 milijonov funtov.

* * *

Moskovska radijska postaja je javila, da so zaznamovali v Taškentu, prestolnici sovjetske socialistične republike Uzbekistan, nekaj potresnih sunkov, ki so trajali približno 5 minut. Nastala škoda ni velika.

Semenj na Angleškem

Semenj pomeni za angleškega kmeta dan opravkov in veselja, napornih kupčij in klepetanja, nakupovanja gospodinjskih potrebščin in zabave. Na semanji dan so vse ceste in poti, ki vodijo v tržni kraj, polne voz, avtobusov, kočij in drugih vozil. Krave mukajo, ovce meketajo. Na sejmišču so šotori polni najrazličnejših stvari. — Kupčije sklepajo navadno že zgodaj zjutraj; potem kmetje sedejo za mize, pijejo in razpravljajo. Popoldne obiščejo še trgovine, nekateri tudi kino. Zvečer pa je sejmišče spet prazno. Slika kaže del sejmišča v Richmondu (Yorkshire). V naslednjih dneh vam bomo prinesli nekaj slik, ki so tako značilne za angleške sejme.

GORICA

Obsodbe zaradi orožja

Raznovrstni zavezniški material na pokopališču - Aretacija dveh obtožencev, ki nista prišla na razpravo

Pred višjim Zaveznškim vojaškim sodiščem se nadaljujejo razprave zaradi nezakonite posesti orožja. Včeraj so prišli pred sodnika bratje Ciril, Henrik in Rudolf Mrakič, obtoženi zaradi nezakonite posesti zaveznškega materiala v vrednosti nad 10.000 lir in zaradi opuščene prijave vojnih ostankov sovražnega izvora.

Izmed teh dveh obtožb je prva padla na Rudolfa Mrakiča čele med razpravo. Vsi trije obtoženci so doma iz Bovca št. 264. Dne 3. junija so agenti civilne policije na zapori v bližini Bovca slišali strele in so hitro odšli na kraj streljanja, kjer so presenetili Henrika Mrakiča, ki je imel pri sebi vojaško puško tipa Mauser; skušal se je skriti za grmovje. Prijeli so ga in preiskali ter našli pri njem 12 nabojev. Nato so preiskali še njegovo stanovanje in našli nadaljno puško Mauser, razstavljeno v dva dela, nemško čelado, zvitek telefonske žice, minometalec, štiri, puskine cevi, ročaj za minometalec in ameriški saržer. Omenjeni material so našli deloma v spalnici, na podstrešju in v kleti.

Na razpravi je Henrik Mrakič izjavil, da so ga agenti prijeli na lovu s puško, katero je našel in predelal za lov. O ostalem vojnem materialu je dejal, da gre za zapuščeni nemški material. Izpoved obtožencev je pokazala, da nosi največjo odgovornost Henrik Mrakič, katerega je sodišče obsodilo na eno leto zapora, od tega 3 mesece pogojno. Ciril Mrakič je bil obsojen na 390 dni zapora, Rudolf Mrakič pa bo moral plačati 2000 lir denarne kazni, ker ni prijavil vojnih ostankov.

Včeraj dopoldne se je začela tudi razprava, ki je povzročila nekaj groze zaradi okoliščin in kraja, kjer so našli zaplenjeni material. Obtožen je bil Andrej Černič in njegova sinova Stanislav in Mirko, ki stanujejo na tržaški cesti v poslopju ob glavnem pokopališču, kjer opravlja Andrej Černič službo čuvaja.

Dne 31. maja je policija med preiskavo v kostnici istega pokopališča odkrila precejšno količino raznovrstnega materiala zaveznškega izvora. Med najdenimi predmeti so: ameriški revolver dve sedli, trije fotografski aparati, 33 nabojev majhnega kalibra, manometer, transformator, bombažne obveze, gorilni špirit, par boksarskih rokavic in razna oblačila, kakor srajce, plašči in pokrivala. Po najdbi, so preiskali tudi Černičevo stanovanje, kjer so našli revolver Browning s 6 naboji, medtem ko so določeno količino tritola odkrili v pokopališkem zidu, skritega v presledkih med zidaki.

Sodišče je po zaslišanju prič preložilo razpravo na nedoločen čas. Na sredo so preložili razpravo proti Antonu Lorenzonu iz Vipolž, obtoženemu zaradi nezakonite posesti orožja.

Sodišče je nato odredilo takojšnjo aretacijo dveh obtožencev, ker nista prišla na razpravo, gre za Abela Turela iz Vrtojbe, pri katerem so našli dva bajoneta, čelado in določeno količino zaveznškega materiala, kakor odeje, in telefonsko žico in Oskarja Zoruta iz Vipolč, obtoženega nezakonite posesti revolverja, sablje in bodala.

Seja občinskega sveta

Na ponedeljski izredni seji je občinski svet razpravljal o načrtu za za kolektivno pogodbo z delavci in nameščenci občinskih podjetij, nadalje o poročilu o javnih delih v teku meseca junija, katerega je predložil tehnični urad, o imenovanju odbora zavoda za občinsko pomoč in o dobičku, ki ga je prinesla tombola.

V Soči je utonil

Včeraj popoldne, proti 15 uri je 20 letni kmetovalec Giorgio Del Piccolo, doma iz Ločnika, nedaleč od mostu 9. avgusta plaval po Soči, ko je nenadoma začel v vrtinec, ki ga je potegnil v globino. Pomagati mu ni mogel nihče, le kesneje je prišel na kraj nesreče oddelek gasilcev, ki pa je zaman skušal najti nesrečnikovo truplo.

Delna stavka

Razen nekaterih incidentov, so se pripetili ponoči, je imela Gorica včeraj miren dan. V mestnem središču je bila večina trgovin odprtih, medtem ko so bile trgovine v zunanjih predelih mesta zaprte. Podjetja v Podgori in Straščicah so deloma začela z delom. Policija je posredovala v primerih, ko so stavkujoči ustrahovali delavce, da so se vzdržali dela.

V Gradiški so oblasti prijele deset oseb, ki so od trgovcev zahtevale, naj zaprejo trgovine. Izmed udeležencev nedovoljene manifestacije, ki je bila v torek zvečer v Gorici, je policija prijela nadaljnjih 11 oseb. V noči na sredo okoli ure so neznanci vrgli ročno bombo proti oknu vile Netzbrandt v ulici Colle 11, ki je eksplodirala in povzročila manjšo škodo.

Pozno ponoči so v bolnišnico v ulici Brigata Pavia pripeljali Alojza Uršiča, katerega so neznanci zadeli z več revolverskimi streli. Uršiča so v bolnišnici takoj operirali, toda njegovo stanje je še vedno zelo kritično. V bolnišnico so pripeljali tudi 38 letnega Antona Mahkočiča iz Dobrave, ki je v torek zvečer med pretepom padel na tla in pri padcu dobil pretres možganov.

PULJ

MORSKI PES

Včeraj je vzdolž obale v bližini Pulja nekaj mladeničev na jadrnici opazilo, da jih zasleduje okoli dva in pol metra dolg morski pes. Mladeniči so začeli veslati in so se z vso naglico oddaljili.

RADIO TRST I

263,2 m - 1140 kc

Četrtek, 4. julija 1946

17.30 Glas Londona; 18 ženska ura; 19 Glas Amerike; 20.15 ital. vesti; 20.45 demokratske osebnosti; 20.45 komedija; 23 ital. vesti BBC; 23.15 nočno zabavišče; 24 zaključek.

RADIO TRST II

411 m - 731 kc

Četrtek, 4. julija

17.30 simfonični koncert; 18 ženska ura; 18.30 folklorna glasba; 19 BBC v slovenščini; 19.15 J. Linhart: «Županova Micka», igra; 20 napoved časa - slov. vesti; 20.15 ital. vesti; 20.30 Mozart: «Figarova svatba», III. dejanje; 21.15 zaključek.

Petek, 5 julija 1946

7 pestra glasba; 7.25 koledar; 7.30 ital. vesti; 7.45 slov. vesti; 8 zaključek; 12 komorna glasba; 12.30 simfonične pesnitve; 12.45 napoved časa, slov. vesti; 13 ital. vesti; 13.15 orkester; 14 pregled vesti, čitanje sporeda; 14.05 predavanje: Velesejem; 14.15 zaključek.

Glavni urednik:
PRIMOŽ B. BRDNIK
Izdaja A. I. S.

A. J. CRONIN 15.

KALEJDOSKOP

«Megla je na reki», je bojazljivo odgovoril mož. «Kar beli se. Kako bi potem mogel delati? Če zgrešim korak, je po meni.»

«Ah, torej te je preplašila megla, Peter Flanagan? Se nikoli se ni pripetilo kaj takšnega Lahko bi prisegla, da jo je komaj moči opaziti»

S široko kretnjo roke je Peter Flanagan zaključil incident.

«Videti je, da se dobro počutiš, Zofija. Če te gledam, kadar tako ležiš na postelji, se mi zdi, da si velika kot ladja. Kakšna žena! Dam ti besedo, prijetno je prihajati k tebi na obisk.»

Toda Zofija — da povemo z njenimi besedami — ni bila zaman Zofija Flanagan. «Ali mi boš končno povedal» je jezno vprašala. «zakaj si prišel? Ali si se napil?»

«Ne» je zasopel.

«Seveda, ne!» je z ironičnim naglasom ponovila Zofija.

«Vsekakor ne toliko, da bi se splačalo govoriti o tem», je izpovedal Peter.

«Koliko?»

«Manj kot liter portskega vina.»

«A kaj še drugega, Peter Flanagan?»

«Se... pol kozarca whiskyja».

«Približaj se, da te bom poduhala», je ukazala žena. Skesano je vzdihnil in v njegovih kretnjah je bila videti popolna, toda neprepričljiva nedolžnost.

«Da» je vzkliknila Zofija. «Pivo, portsko vino in whisky. Nato še pol litra, da se whisky ne ustavi v grlu, in še pol, da se spet ne ustavi prejšnja polovica. Ali nisem res?»

Popraskal se je po glavi in ponižno povesil oči. «Bog naj nam pomaga!» je zamrmral. «Niti detektiv nima takšnega nosu». Drugih dveh kozarcev ni priznal in hotel je spremeniti pogovor: toda Zofija še ni odnehala.

«In...» je počasi spet začela «kje si pa vzel denar? Jaz trpim tu kot v peklu, a ti zapijaš plačo.»

«Kaj se ti sanja?» je ugovarjal Peter. «Niti stotinke svoje plače nisem potrošil.»

«Kje si potemtakem vzel denar?» je zaškripala.

Peter se je vznemiril in zacepetal z nogami.

«Kaj za to, na vse zadnje? Lahko misliš, da mi je padel z neba», je odgovoril.

«Meni ne boš govoril tako, Peter. Ali si ga morda ukradel?»

«Ne, lahko ti prisežem» je odločno odgovoril. «Zdi se mi, da sem pri sv. spovedi.»

Besede mame Flanagan so postale sladkejše. «Peter, najboljši človek si, kar jih je na svetu. Toda, kje si vendar vzel tale denar? Ali si ga našel?»

«Ne, nisem ga ukradel, niti našel. Zaslužil sem ga, razumeš?»

«Zaslužil?»

«Da, zaslužil? je zmagoslavno ponovil.

«Na dirkališču, ali se motim?»

«Ne motiš se.» Našopiril se je in ničemurnost ga je izdala. «Na dirkališču, kot vsak poštenjak. In če bi vedela, kakšen dobiček!» Hotel se je ustaviti, toda za Zofijo je bilo prepozno.

«Pravi človeški biser si!» je siknila skozi zobe. «Saj sem ti pravila, toliko časa boš zgubljal, doklar se ti ne bo končno nasmehnila sreča. Lep dobiček, si rekel?»

«Oh, nič posebnega», je sitno odgovoril.

«Vedno sem bila prepričana», je nadaljevala Zofija: «pustite mu časa in z njegovim razumom in z božjo pomočjo se mu bo posrečilo. Častna beseda, dolžna sem ti, da ti čestitam. Takšna vsotica!»

Padel je v past in se spet vznemiril. «Vsotica? Nekaj drobiža je!»

«Ah, Peter. Peter!» je zamrmrala. «Niti otroka ne boš varal!» Komaj sem te zagledala, sem bila prepričana, da se je zgodil čudež. To so vendar možje! Zaslužiti kup šterlingov, ne da bi mignil s prstom. In kakšno srce! Ni treba niti, da bi ga prosla: kar sam mi jih prinese.»

«Jaz?» je zajecljal Peter. «Saj nimam denarja! Dirke so bile včeraj, in še stavili smo in vse drugo... Moraš razumeti..»

«Kako pa si plačal pijačo, Peter, srce moje?» je zašepetala. «In zakaj se ti žepi tako debelijo? Kar sem, Peter Flanagan: jaz ti ga bom dobro shranila.»

«Oh, ne», je ugovarjal Peter. «Denar je moj, jaz sem ga zaslužil s pomočjo svojega razuma. Gorje onemu, ki se ga bo dotaknil.»

Namesto da bi odgovorila, je Zofija stegnila roko. Našobljeno jo je pogledal. «Vrag naj ve, zakaj sem prišel. Zdaj začenjaš vedno isto pripovedko. Pajek in muha.»

«Prišel si, ker nisi mogel ukreniti drugače; Peter moj dragi» je ponosno nadaljevala Zofija. «Sam si mi rekel, s svojimi besedami. Naravno je. Kadar mož zasluži denar, ga prisese svoji ženi. Znanstveniki pravijo temu 'sex-appeal'.»

«Noben znanstvenik na svetu mi ne bo mogel odvzeti denarja, ki je moj», je spet ugovarjal Peter.

Zofija je proseče odprla pest. Peter je počasi vtaknil svojo roko v žep.

«Kaj nameravaš napraviti z njim?» Bil je njegov poslednji branik; toda Zofijina vztrajnost ga je prepričala.

Pohlepno je zgrabila denar in zmagoslavno rekla: «Sama vem, kaj bom napravila» je vzkliknila in ga skrila v srajco. «Sla bova na počitnice. Počakaj, da mi odvzamejo obveze in potem bova šla za dva tedna na Irsko.»

«Dva tedna na Irsko!» je zamrmral in oči so se mu zasvetile. «Dva tedna brez dela!»

«Brez dela» je vzkliknila z zanosom. «Ponovno videti Dublinski zaliv, še enkrat pokusiti naše dobro, sveže pivo... Samo pokusiti ga?... Se enkrat slišati zvonove Sv. Malahije in ponovno vdihavati zrak Sackville Street, ki je močan kot vonj vrtnice!» Ganjeno je vzdihnila. «Koliko let že sanjam o tem!» Dolgo in globoko sta se gledala; nenadoma sta se zasmejala kot otroka.

Na drugi strani hodnika je nekdo premaknil stol. Duhovnik je vstal in vzdihnil. Tudi tokrat je bilo zaman. Ni znal govoriti — vsaj tako je mislil —; ni vedel, kako je treba tolažiti žalostne. Zganil je glavo. Noč, pa bo spet poizkusil. Nocoj bo molil, in sicer dolgo molil. Saj je jutri še en dan. «Grem, Roža» je zamrmral. «Ali mi dovolite, da pridem jutri?»

Ura je tiktakala, kazalca sta se počasi pomikala naprej. Zdaj gredo vsi: duhovnik, gospa Lester, telovadec, delavci; skratka, vsi obiskovalci odhajajo. Vstali so, se nasmehljali, rekli 'nasvidenje' in tiho zapustili oddelek K.

(Nadaljevanje prihodnjič)